

Tek Yumurta İkizlerinin Bireyselleşmeleri, Sosyalleşmeleri ve Aralarındaki İletişim

Nahit M. MUKADDES*, K. AYDOĞMUŞ*, M. SOYDAN***

ÖZET

Bu sunumda 7 yaşında tek yumurta ikizi olan iki kız kardeşin aralarındaki etkileşim tarzı ele alınarak, bireyselleşmeleri ve sosyalleşmeleri tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: İkiz çocuklar, bireyselleşme, sosyalleşme

Düşünen Adam; 1999, 12 (1): 62-64

SUMMARY

In this care report the quality of interaction and communication between twins and the individuation and socialization process of twins are discussed.

Key words: Twins, individuation, socialiation

GİRİŞ

İkiz doğumu her çağda ve her kültürde insanların dikkatini çekmiştir. Eski çağlarda insanlar ikiz doğumunun, doğa üstü güçlerin olumlu ve olumsuz müdahalesi anlamı taşıdığı inancına sahiptirler. Tarih boyunca ikizlere karşı çelişkili bir tutumun söz konusu olduğu, bazı kültürlerde ikizleri tanrılaştırdıkları söz konusu iken, diğer bazı kültürlerde ise ikizlere karşı aşırı düşmanlık duygularının ön planda olduğu, ikiz doğuran anne ve bebekler bazen birlikte, bazen sadece ikizler, bazen de cinsiyeti kız olan ikiz eşinin (ensestiyöz yaşantı riskini artıracığı var sayılarak) öldürüldüğü bilinmektedir⁽¹⁾.

İkizlerin aile içinde yeri ve ebeveynleri ile geliştirdikleri ilişki gözden geçirildiğinde çelişkili bilgilere rastlamaktayız. Bazı çalışmalarda ikiz ebeveyni olmanın tek çocuk ebeveyninden farklı olmadığı belirtilirken⁽¹⁾, son yıllara ait çalışmalarda ikiz ebeveyni olmanın tek doğan çocuk ebeveyni olmaktan

sırf kantitatif değil, kalitatif farklılıkları da içerdiği yönündedir^(2,3,4,5,6). Özellikle annenin bebekleri ile kuracağı ilişki incelendiğinde ikizlerle iki diyadik bağ geliştirmenin annenin psikolojik uyum gücü ile ilgili olduğu⁽⁵⁾, depresif ve yorgun annelerin iki diyadik bağ kurmaktan ziyade bebeklere "tek ünite" şeklinde davrandıkları⁽³⁾, çok uykusuzluk çeken annelerin iki ikizle eşit kalitede bağlar kuramadığı belirtilmektedir⁽²⁾.

İkizlerin intrauterin hayatta başlayan zorlukları doğum ve sonrasında da devam ettiği saptanmıştır. İkizlerin yaşamın ilk günlerinde anneye tek ünite gibi reaksiyon vermeleri dikkat çekmekte, bu reaksiyonlarda farklılığın başlaması annenin yavaş yavaş farklı davranmasına yol açmaktadır. Bebeklerden hangisinin ilgiye ihtiyacı varsa ve tolerans gücü düşükse annenin daha çok ona yöneldiği, stresi daha iyi tolere eden bebekse daha az miktarda annenin ilgisini çektiği, bundan dolayı annenin ikizlerle ilişkisindeki temel temaya suçluluk, çaresizliğin hakim

*İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı, **Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

olduğu ve haz verici yaşantıların geri planda kaldığı görülmüştür.

Japonya'da yapılan bir çalışmada ikiz çocuklara yönelik daha fazla suistimal ve ihmalin söz konusu olması da bunun bir kanıtıdır (2). İkizler de obje ilişkilerinin gelişimi diğer çocuklardan farklılıklar içermektedir, bu bir yandan annelerin onlarla kurduğu bağın niteliği ile ilgili, diğer taraftan onların birbirleri ile ilişki paterni ile de ilgili görülmektedir. Bunların ötesinde Abrams'ın da çalışmalarında belirtildiği gibi bu farklılık sırf anne veya birbirleri ile etkileşim paterninden kaynaklanmamakta, birbirinden ayrı yetişen ikizlerde bile sosyalleşme ve obje ilişkilerinin normalden farklı olduğu saptanarak, bunun hamilelikten itibaren buldukları dezavantajlı konum ve yapısal niteliğin bir ürünü olduğu vurgulanmaktadır (7).

İkizlerin birbirleri ile içiçe etkileşimi, bireyselleşme ve sosyalizasyonu engellenmekte, ikiz eşinin sürekli varlığı aynı imajı gibi yaşanarak ego ve lisan gelişiminde aksaklıklara yol açmaktadır. Birbirleri ile olan özel iletişim paterni sebebi ile annenin sunduğu lisan modeline izole kalarak kendi aralarında "kriptofazi" denilen gizli lisan geliştirmektedirler. Bu da onların kavramsallaştırma ve öğrenme kapasitesinin sınırlı kalmasına, immatür cümle yapıları kullanmalarına ve verbal IQ'lerinin düşüklüğüne yol açmaktadır. Latensiye geldiklerinde o dönemin kapalılığı içinde "tek ünite" olma ile birey algılanma arasındaki çelişkiyi yaşamaktadırlar. Bu dönemde başka çocuklar üzerinde benzerlikleri sebebi ile bıraktıkları sihirli etki ve kıskançlık onlar için önemlidir.

Ergenliğe gelince kendi kimliğini elde etme çabaları artarak, kendi ikiz eşine diğer ergenlerin ebeveynine davrandığı gibi davranarak bu bağı atma eğilimi gösterir (1).

Bu sunumda tek yumurta ikizi olan iki kız çocuğunun bireyselleşme, sosyalleşme ve lisan gelişimindeki güçlükleri gündeme getirilecektir.

OLGU SUNUMU

7 yaş 5 aylık, tek yumurta ikizi olan 2 kız çocuğu, 40 yaşında ortaokul mezunu, şoför bir baba ile yine 40 yaşında ilkokul mezunu, ev hanımı bir annenin 3

ve 4cü çocukları. Anneleri tarafından yarım konuşma, cümle kuramama, sinirlilik, öğretmen ve diğer öğrencilerle konuşmama, evde anne ve amca dışında kimse ile konuşmama, turnak kemirme, okuma ve yazmayı sökeme yakınması ile kliniğimize getirildiler.

Edinilen bilgilerde planlı ve problemsiz bir gebelikten sonra evde normal doğum ile doğdukları, ikiz olduklarının doğum anında anlaşıldığı, her ikisinin de ağırlıklarının düşük olduğu, ilk bebeklik dönemlerinde çok hırçın oldukları, her ikisinde 2 ay süt verdiği, bakımlarını vermede de babaannenin yardımcı olduğu, ilk doğan bebeğin 7 aylıkken oturduğu, 14-15 aylıkken desteksiz yürüdüğü, 1.5 yaşında ilk heceyi söylediği, ikinci doğanın ise bütün bu aşamalara 1-2 ay önce geldiği öğrenildi. Her ikisinin tuvalet eğitimlerini gündüz 2, gece 3 yaşlarında tamamladıkları, 3 yaşındayken kendi aralarında kimse anlamadığı bir lisanla konuşmaya başladıkları ve normal lisan gelişiminin bundan sonra olduğu öğrenildi. 4 kardeşin 3cü ve 4cü olan ikizler kalabalık aile ortamında (babaanne, dede, amca) anne ve amca dışında kimse ile baştan itibaren sözel iletişim kuramadıkları, oyun çağına geldiklerinde yaşlıları ile de etkileşime geçemedikleri bütün sözel iletişim ve oyun ilişkilerinin birbirleriyle olduğu, bu etkileşim içinde ikinci doğanın daha dominant ve ilişkiye yön verici olduğu ifade edildi.

Yaşamları boyunca aynı yatağı paylaştıkları, hep aynı tarz giyindikleri, her yere birlikte gittikleri ve buldukları ortamda çevre ile ilişkiye girmedikleri öğrenildi. Okul çağına dek bu zorluklara gözyuman aile, okul çağında öğretmenin çocukların etkileşimindeki aksaklık ve lisan gelişiminde yetersizlik ve ders başarısızlığı sebebi ile kliniğimize başvurmalarını önermesi ile geldikleri öğrenildi.

Çocukların psikiyatrik muayene ve gözleminde sözel iletişim kurulamadı, ancak negativist tavırları ön plandaydı, göz kontaktı kurmaktan kaçındıkları ve dış çevreden giden uyarılarla daha çok birbirlerine tutundukları bazen birbirlerinin ayna görüntüsü gibi jest ve beden hareketleri olduğu, rijid ve stereotipik bir davranış paterni sergiledikleri, birbirleriyle dış dünyanın anlayamadığı bir lisan yani "kriptofazi" ile iletişime girdikleri saptandı.

Özgeçmişlerinde bu problem dışında anlamlı bir patoloji saptanmadı. Soy geçmişlerinde annede doğumu takiben postpartum depresyon söz konusu olduğu belirtildi. Olgular sadece 3 defa bireysel görüşmeye geldiklerinden ve tedaviyi çok erken bıraktıklarından aile dinamiği ile ilgili bilgiler yetersiz kaldı.

İlk görüşmede annenin iki çocuktan "tek ünite" gibi söz etmesine dikkatini çekerek, tedavi amacının her iki çocuğun bireyselleştiğini pekiştirme ve ona paralel uygun eğitsel programlarla lisan gelişimini sağlamak ve grup tedavisi ile sosyalleşmeyi artırmak olduğu belirtildi. İkinci görüşmeye farklı renkte kıyafetlerle gelen çocukların, ilk kez farklı renkte kıyafet seçtikleri ifade edildi, bu hızlı gelişme doğrultusunda ikiz eşleri sosyalleşmelerini artırmak için iki farklı grupta aktivite terapilerine başlamaları ön görüldü. Bu erken girişimle çocuklar tedaviye devam etmeyi kabul etmeyip, kliniğimizde olan randevularına gelmedikleri sadece annenin geldiği son görüşmeye genel çizgileri ile çocukların bireyselleşmesini ve sosyalleşmeyi artırıcı plan doğrultusunda rehberlik yapıldı.

TARTIŞMA

Te: yumurta ikizi olan kardeşler ve anneleri ile görüşme gözlemler gözden geçirildiğinde birkaç kavramın tartışmaya katkısı olacağı kanısına varılmıştır.

Birincisi ikiz ebeveyni olmanın tek doğan çocuk ebeveyni olmaktan kalitatif açıdan ciddi farklılıklar içerdiği bizim incelediğimiz olgularda görülmüştü, fetus döneminden başlayan gelişimsel açıdan dezavantajlı durumlar, (düşük doğum ağırlığı), annenin ön hazırlıksızlığı ve subklinik düzeyde postpartum depresyon geçirmesi iki bebek ile aynı iki diyadik bağın kurulmasını engellemiştir. Bu durum çocuklar 7 yaşındayken bile annenin onlarda "tek ünite" gibi söz etmesinde kendini göstermektedir.

Robin (1992) annede psikolojik adaptasyon ile iki ayrı bağ kurma arasında anlamlı bağlantıdan söz etmesi^(3,5), bizim olguda da rastlanmaktadır. 7 yaşlarına dek hem lisan gelişimi, hem sosyalleşme, hem

aile içi ilişkilerinde bariz aksaklıkların olmasına rağmen herhangi bir tedavi girişiminin olmaması sadece ailenin sosyokültürel yoksunlukları ile açıklanamayacağından, yine de ikiz ebeveyninde daha sık ihmal ile bağlantılı görülmektedir⁽²⁾. Birbirleri ile olan ilişki sebebi ile anne ve diğer anlamda bireylerle ilişki kurmaları, annenin sunduğu lisan modeli yerine kriptofazi geliştirmeleri yine literatürde sunulan ilişki paternini akla getirmektedir⁽¹⁾.

İkinci önemli nokta da latensi çağındayken tedaviye başvuran ikizlerde bireyselleştirmelerine yönelik anneye yapılan genel rehberliğin etkisinde farklı renkte kıyafet seçmeleri, ancak bireyselleşmek pekişmesi için sunulan tedavi modelinde seperasyona yönelik ilk adım (ayrı gruplara devam etmeleri) ikizlerde görülen direnme ve reddetmeleri, bu çağda bireyselleşme isteği ile "tek ünite" gibi görünme arasında çelişki ve çatışmanın bir göstergesidir.

Üçüncü ve son tartışılması gereken önemli nokta, bu konuda çalışmaların yetersizliği ve bizim klinisyen olarak deneyim eksikliğimizdir. Çocuklarda ilk görüşmenin ardından bireyselleşmeye yönelik ilk adımı farketmemiz, aceleci bir tutumla bunları hızlı biçimde ayırarak farklı gruplarda sosyalleşmelerini sağlamak düşündürmüştü, bu da olguların tedaviyi reddetmeleri ve tedavi şanslarını zedelemiştir.

KAYNAKLAR

1. Tuskun MK, Colombel G: The Twins: Basic Handbook of Child Psychiatry. Call JD, Nospitiz JD, Cohren RL, Berlin IR (eds). Basic Books Inc Publishers, Newyork 1979; p.393-96.
2. Yokoyama Y, Shimizu T, Hayakawa K: Maternal partial attachment for one of pair of twins and the influence of child caring environments. Nippon-Koshu Eisei-Zasshi 2:104-12, 1995.
3. Robin M, Casati J: Individualization of care practices for twins during the first year. Arch Pediatr 6:519-25, 1995.
4. Gab JS, Silberg JS, Erickson MT, Hewitt JK: Childhood behavior problems: a comparison of twin and non-twin samples. Acta Genet Med Gemellol Roma 1:53-63, 1992.
5. Robin M, Kherouna H, Casati I: Effects of early mother-twin relationships from birth to age 3, on twin bonding. Acta Genet Med Gemellol Roma 2-3:143-8, 1994.
6. Williams RL, Medalie JH: Twins: double pleasure of double trouble? Am Fam Physician 4:869-76, 1994.
7. Abrams S, Neubauer PB: Hartmann's vision: identical twins and developmental organizations. The psychoanalytic study of child. Solnit AJ, Neubauer PB, Abraam S, Dowling AS (eds). 49:49-60, 1994.